

DOI: 10.31866/2410-1176.46.2022.258639
 УДК 793.38-028.41"712.3/20"

Оригінальна стаття
 © Пастухов О., 2022

ПОПУЛЯРНИЙ МАСОВИЙ ТАНЕЦЬ VOGUE: ВІД ЗАРОДЖЕННЯ ДО СУЧАСНОСТІ

Олексій Пастухов

Київська муніципальна академія естрадного та циркового мистецтв

Анотація

Мета дослідження — проаналізувати історію виникнення та особливості формування хореографії популярного масового танцю сучасності Vogue. *Методологія дослідження* історії становлення хореографії сучасних популярних танців ґрунтується на міждисциплінарному синтезі наукових методів і підходів, інтегрованих з мистецтвознавства, історії, культурології, соціології. Поряд з використанням загальнонаукових методів аналізу, синтезу та узагальнення, це дало змогу краще зрозуміти основні соціокультурні особливості виникнення та стилістики виконання основних елементів хореографічного феномена — танцю Vogue. *Результати*. Vogue — надзвичайно манірний, модний, промовистий танець. Під час його виконання танцівники спочатку ніби завмирають у стереотипних позах моделей глянцевого журналу, а потім починають виконувати хореографічні рухи. На сьогодні відомі чотири основні стилі танцю: Old Way, New Way, Vogue Femme та Dramatics. Наразі, набувши масовості та популярності, хореографія Vogue продовжує стилістично розвиватися, активно реагуючи на запити сучасної публіки, а особливо — на психоемоційні потреби виконавців, які завдяки танцю можуть продемонструвати моду на впевненість у собі та справжність. Отже, танець Vogue став насамперед хореографічною формою прояву ідентичності, самовиразу квір-спільноти та боротьби за права й свободи, зокрема гендерні. *Наукова новизна*. Вперше в українській хореографії представлено аналіз історії становлення та особливостей масового танцю сучасності Vogue.

Ключові слова: хореографія; танець Vogue; танцювальний стиль; Old Way; New Way; Vogue Femme; Dramatics; Віллі Ніндзя

Для цитування

Пастухов, О. (2022). Популярний масовий танець Vogue: від зародження до сучасності. *Вісник КНУКіМ. Серія: Мистецтвознавство*, 46, 175-180. <https://doi.org/10.31866/2410-1176.46.2022.258639>

ВСТУП

«What are you waiting for, wow, oh» («Чого ти чекаєш, вау, о») — так починається популярна пісня королеви поп-музики Мадонни «Vogue», яка вперше прозвучала 27 березня 1990 р. на MTV.

Увагу глядачів у музичній композиції, а особливо у знаменитому 5-хвилинному чорно-білому кліпі у дусі старого Голлівуду авторства видатного американського режисера Д. Фінчера, привернули незвичні, досить різкі хореографічні рухи танцівників руками.

Якщо не брати до уваги елементи руху руками в кліпі, то в усьому іншому це і є танець у стилі Vogue.

MTV відзначило кліп Мадонни нагородами у дев'яти номінаціях Video Music Awards, серед

яких три за кращу режисуру у відео, кращу кінематографію у відео й кращий монтаж у відео. Також у 1990 р кліп посів перше місце у 30 країнах світу, ставши глобальним хітом №1 та найбільш продаваним синглом року з тиражем, який нараховує більш ніж два мільйони примірників.

Хореографами-постановниками кліпу «Vogue» є професійні виконавці Vogue — домініканці Х. Гутьєрресу та Л. Камачо, яскраві представники нью-йоркської ballroom та відповідної естетики й культури. Слід зазначити, що саме Х. Гутьєррес супроводжував Мадонну в світовому турне Blond Ambition, постійно надаючи їй консультаційну підтримку щодо правильної стилістики виконання андеграундного танцю.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ
І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідження особливостей танцю Vogue представлено в зарубіжних публікаціях, зокрема в статтях Дж. Бікердейка «Як «Vogue» Мадонни змінив танцпол» (Bickerdike, 2020) та С. Фрімана «Тренд Vogue повертається» (Freeman, 2008) акцентується на історії виникнення танцю, а в статтях А. Херрери «Віллі Ніндзя — модна королева бутча» (Herrera, n.d.) та Л. Огунайке «Віллі Ніндзя — зірка, яка створила сама себе та перетворила Vogue на мистецтво» (Ogunnaike, 2006) — на історії життя та ролі танцівника Віллі Ніндзя у формуванні хореографії й популяризації стилістики танцю Vogue та відповідної культури у світовому танцювальному мистецтві.

Д.-Л. Фолкс у монографії «Сучасні тіла: танець і американський модернізм від Марти Грехем до Елвіна Ейлі» досліджує естетичні та тілесні інновації сучасного танцю (Foulkes, 2002). Гендерним і расовим особливостям сучасного танцю приділяє увагу С. Меннінг у праці «Сучасний танець, негритянський танець: гонки в русі» (Manning, 2004). Гендерні та сексуальні особливості сучасного танцю в контексті контактної імprovізації в межах історичних, соціальних і культурних контекстів досліджує С.-Дж. Новак у монографії «Поділ танцю: контактна імprovізація та американська культура» (Novack, 1990).

Варто зазначити, що в українському мистецтвознавстві популярному танцю не присвячено ґрунтовних публікацій, що також актуалізує предмет нашого дослідження.

Мета статті — дослідити історію виникнення та особливості формування хореографії популярного масового танцю сучасності Vogue.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Загальновідомо, що Мадонна починала свою кар'єру танцівницею. Існують свідчення, що під час вечірки в клубі на нью-йоркській Sound Factory вона побачила на танцполі молодих чоловіків, які приймали різні незвичні пози. Це надихнуло її на оформлення свого кліпу відповідною хореографією, яка фактично вперше представила особливості танцювальної гей-культури широким масам.

Форма танцю, використана в пісні Мадонни, була лише невеликою частиною великих «бальних» змагань, які відбувалися в Нью-Йорку (Bickerdike, 2020). Серед виконавців у кліпі - професійний вог-танцівник, хореограф, музикант, модель Віллі Ніндзя (Willi Ninja). Він танцював з Джа-

нет Джексоном, працював моделлю для Жан-Поля Готьє, Тьєррі Мюглера, Карла Лагерфельда та Chanel у Європі, викладав Vogue у Японії, вчив моделей, зокрема Н. Кемпбелл та Іман, ходити подумом з елегантним жіночним виглядом.

Віллі Ніндзя (уроджений Вільям Роско Лік) здобув популярність на сцені Harlem Drag Ball у 80-х роках ХХ ст. І саме він у подальшому фактично популяризував танець у світі.

Крім того, у 1982 р. Віллі заснував Будинок ніндзя у Нью-Йорку, допомагаючи афроамериканській та латиноамериканській молоді, що перебувала у складній життєвій ситуації, забезпечувати їй підтримку на зразок родинної. Віллі був не просто знаменитістю, його соціальна діяльність, кар'єра та хореографічний талант стали своєрідним відображенням мрій гендерно неприйнятних у суспільстві людей. За допомогою свого хисту він продемонстрував своїм прихильникам та молоді з нетрадиційною сексуальною орієнтацією, як можна залишатися собою і водночас досягти всього у житті.

У 2004 р. Віллі відкрив модельне агентство EON (Elements of Ninja). Також, знімаючись у телевізійних серіалах, таких як «Наступна топ-модель Америки» та «Джиммі Кімміл в прямому ефірі», він ніколи не полишав танці. «Якщо він бачив, що хтось робить на танцполі щось, що йому подобається, він підходив і говорив: «Ой, дитинко, ти лютий». Це був один із його найвищих компліментів» (Ogunnaike, 2006).

Саме Віллі Ніндзя ускладнив танець Vogue елементами, схожими на пантоміму, додав йому швидкі кутові рухи та конторціоністські положення рук і ніг. Він зробив танець не лише відомим, а й хореографічно досконалим. Натхненний Фредом Астером, олімпійськими гімнастами та бойовими мистецтвами на початку 80-х років ХХ ст. Віллі сформував танцювальну групу Video Pretenders. Танцюристи ходили по різних клубах та імітували танцювальні рухи з музичних відео, які демонструвалися на екранах (Herrera, n.d.).

Відтак, зовсім не дивно, що хореографічна композиція, виконана Віллі у синглі Мадонни «Vogue», одразу стала однією з найпопулярніших.

Тут важливо зазначити, що кліп поп-зірки Мадонни став не просто одним із чергових хітів, а й підніс культуру квір-спільнот на новий рівень суспільної рефлексії. Адже на тлі епідемії СНІДу геїв не просто зневажали, а й почасти навіть дорікали за поширення нової чуми ХХ століття. Водночас саме гламурний, стильний кліп білявки Мадонни дав змогу привернути увагу як до самих темношкірих танцюристів з нетрадиційною орієнтацією, які нарешті перестали ввижати-

ся якимись монстрами, так і до їхніх соціально-економічних проблем.

С. Меннінг взагалі пропонує унікальний погляд на історію американського танцю через його поділ на чорний і білий, радикальний і ліберальний, гомо і гетеросексуальний. Фактично, авторка постійно наголошує, що в результаті історично розділених традицій відбулося виокремлення двох яскравих напрямів американського танцю в сучасному світі. (Manning, 2004).

Отже, з появою кліпу хореографія Vogue не просто вийшла на новий рівень, можливо вперше професійний, здобула прихильність широкої публіки та виконавців, а й змогла об'єднати ці здавалося б непримиримі хореографічні напрями.

Дійсно, сингл продемонстрував, що композиція не тільки здатна підкорювати танцполи через десятиліття після її випуску, а й рішуче руйнувати стереотипи та змінювати пріоритети, вдосконалюючи світ. «...Vogue дозволив слухачам брати з нього те, чого вони хотіли й потребували — чудовий шейкер для пінеток або гімн, що розширює можливості» (Bickerdike, 2020).

Існує декілька версій походження танцю. Дослідники звертають увагу на історію про Періс Дюпрі, яка дістала з сумочки журнал «Vogue» та зімітувала пози моделей під музику в танцювальному клубі Footsteps в Нью-Йорку, інші — на виникнення танцю серед ув'язнених на острові Райкерс ("Vogue (baile)", 2021).

Існує ще одна думка про зародження цього танцю, а точніше легенда про те, що стиль Vogue з'явився в гарлемській в'язниці, в якій ув'язнені розважалися наслідуванням поз моделей з фотографій відомого однойменного журналу ("Що таке Vogue Dance", 2018).

Проте безсумнівним є факт, що у становленні стилю важливу роль відіграла бальна культура афроамериканських трансвеститів. Перший модний маскарад, який став відомим як парад фей, відбувся у Гарлемській Гамільтон-Лоджі ще в 1869 р. Становлення культури танцю відбувалося фактично на тлі заборони гомосексуальних стосунків та навіть носіння одягу протилежної статі у першій половині ХХ століття. На початку 60-х років ХХ ст. активізувався рух за громадянські права, зокрема за рівноправ'я темношкірого населення та людей з нетрадиційною сексуальною орієнтацією, що вивело бальні змагання на новий рівень.

Танцювальні змагання склалися з різних категорій, що втілювали відповідні стереотипи, які учасники змагань висміювали в рамках гендерної та соціальної мобільності. Це водночас давало їм змогу втекти від жорсткої реальності, яка їх оточу-

вала. Перемогу і приз отримував той, хто був найбільш справжнім у кожній секції. Танцювальна сцена ставала простором для безумовного сприйняття, що було особливо важливим для тих, хто втратив не лише прихильність соціуму й родини, а інколи й дах над головою (Bickerdike, 2020).

Так, танцювальна сцена та змагання на ній фактично допомогли подолати расизм, гомофобію, трансфобію, класову і соціально-економічну нерівність, а також забезпечувала житлом та роботою. Сцена також давала змогу за бажання продовжити танцювальну чи модельну кар'єру.

Дослідники не дарма відзначають тісний зв'язок сучасного танцю з соціальною стратифікацією в суспільстві. Так, Джулія Л. Фолкс підкреслює, що сучасний танець відрізнявся від інших художніх жанрів з точки зору привабливості для певних категорій людей: білих жінок, афроамериканців та геїв. Зокрема, геї перетворили жіночність, часто асоційовану з танцями, на загартований, героїчний американський атлетизм; а афроамериканці внесли елементи соціального, африканського та карибського танцю. За допомогою свого мистецтва сучасні танцюристи кидали виклик традиційним ролям та образам статі, сексуальності, раси, класу та регіоналізму з поглядом на американську демократію, яка була конфронтаційною, партисипативною, авторською та популістською (Foulkes, 2002).

Отже, танець Vogue виник серед бідних чорношкірих робітників як форма самовираження з акцентом на нетрадиційні статеві зв'язки і взаємодію вуличних громад, які часто від безвиході набували ознак кримінальних банд.

Особливістю танцю є ефектні пози і рухи на зразок поз і рухів моделей на подіумі чи під час фотосесії. Власне, пози моделей на обкладинках журналу Vogue і надихнули авторів «модного» танцю. Не останню роль у його становленні відіграли давньоєгипетські ієрогліфи та гімнастичні рухи.

Танець виконувався за допомогою поз із плавними, але точними та часто швидкими рухами між ними. Рух голови з боку в бік імітував уникнення поцілунку, часто він поєднувався з рухом руки, виставленою вперед начебто для захисту. Мешканці ньюйоркського Гарлему імітацію поз моделей зі сторінок журналу перед суддями називали спочатку «презентацією», а згодом «перформансом».

Такий танець був сатиричним, грайливим та комедійним: учасники копіювали моделі Vogue зі стоп-кадрами, які імітували рухи під час нанесення макіяжу або укладання волосся.

Існує чотири основні стилі танцю: Old Way, New Way, Vogue Femme та Dramatics. Всі вони

відобразили своєрідні етапи формування не просто різних напрямів, а насамперед еволюції хореографії Vogue до тієї форми, яка стала найбільш масово-популярною.

Традиційний стиль *Old Way* підкреслює суцільні лінії, симетрію та гострі кути, характеризується точністю виконання форм із елегантною та плавною дією: це статичні пози, що переходять із однієї в іншу, ніби танцівник перегортає сторінки Vogue.

Крім того, оскільки, як ми зазначали вище, танець формувався як форма змагань між супротивниками, то один танцівник повинен був «побороти» іншого, захопити його у своєрідну пастку, в якій важко виконувати будь-які рухи. Зазвичай у супротивника залишалася лише можливість рухати руками або кистями, що власне у майбутньому і стало однією з візитівок стилю.

Отже, *Old Way* фокусується на витончених рухах, переходах між положенням стоячи та на підлозі, а також на лінійних жестах та позах рук.

Наприкінці 80-х років ХХ ст. стиль *New Way* приніс у Vogue плавність і гнучкість, тобто доповнив його елементами пантоміми. Також додалися такі рухи, як качина хода (присідання на п'ятках, удари ногою у такт під час руху вперед), обертання та віджимання (драматичне або контрольоване падіння на землю, яке зазвичай стає фінальною крапкою танцю) (Freeman, 2008).

Нині стиль *New Way* — це досить жорсткі акробатичні рухи кінцівками, клацання (викривлення кінцівок у суглобах) і замки. Отже, *New Way* вимагає творення складних ілюзій за допомогою кінцівок та кистей. Водночас він перетворив танець на досить складну акробатичну форму з демонстрацією неймовірної гнучкості та часто відвертої сексуальності.

Стилі *Vogue Femme* та *Dramatics* акцентують на драматизмі, яскравості, плавності, красоті жіночих рухів, перебільшеній жіночності поз. Вони також включають різноманітні акробатичні трюки та передбачають швидку зміну танцювальних поз. Крім того, велика увага у цих стилях приділяється ходьбі, яка ззовні часто схожа на дефіле по подіуму, а також імітації чуттєвості.

Потрібно зазначити надмірну жестикуляцію та різноманітні падіння на підлогу в хореографії Vogue, що повинні були б розповісти глядачеві певну історію та зімітувати різні гендерні перформанси. Водночас за допомогою танцю його творці намагалися довести, що сам гендер — це теж лише перформанс. Для цього вони вдавали, що нафарбувалися або відбілили обличчя, зробили вишукану зачіску та екстравагантно одяглися.

Отже, позаяк Vogue як танцювальна форма зародився у Гарлемі на початку ХХ століття, проявився в нью-йоркській субкультурі Ballroom у 60-х роках ХХ століття завдяки афроамериканському гей-ком'юніті (Григалашвили, 2020), то часто персонажі, яких зображували у танці, виглядали ніби пародія на «білих» жінок, що одночасно заперечувало стереотипи щодо навних ідеалів краси, сексуальності, а також привертало увагу до проблем, пов'язаних із гендерною та соціальною нерівністю.

Так, виконавці наче кодували у своєму танці сексуальність, спонтанність і гендерні ролі, а також концепції себе та суспільства (Novack, 1990).

Недарма кліп і музичну композицію Vogue критики визнали чи не найкращим за всю історію виробництва, а Мадонну — виконавицею, яка привернула увагу насамперед до ідеї та культури свободи.

ВИСНОВКИ

Vogue — надзвичайно манірний, модний, навіть по-своєму промовистий танець. Під час його виконання танцівники спочатку ніби завмирають у стереотипних позах моделей глянцевого журналу, а потім починають виконувати хореографічні рухи.

На сьогодні відомо чотири основні стилі танцю: *Old Way*, *New Way*, *Vogue Femme* та *Dramatics*. Наразі, набувши масовості та популярності, хореографія Vogue продовжує стилістично розвиватися, активно реагуючи на запити сучасної публіки, а особливо на психоемоційні потреби виконавців, які завдяки танцю можуть продемонструвати моду на впевненість у собі та справжність. Так, танець Vogue став насамперед хореографічною формою прояву ідентичності, самовиразу квір-спільноти та боротьби за права й свободи, зокрема гендерні.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Григалашвили, Л. (2020, 27 марта). Come on, Vogue. *Blueprint*. <https://theblueprint.ru/culture/music/madonna-vogue>
- Що таке Vogue Dance і як на це вплинула Мадонна. (2018, 18 серпня). *Vogue UA*. <https://vogue.ua/ua/article/culture/muzyka/chto-takoe-vogue-dance.html>
- Bickerdike, J. O. (2020, April 6). How Madonna's 'Vogue' Transformed The Dance Floor. *Discogs Blog*. <https://blog.discogs.com/en/how-madonnas-vogue-transformed-the-dance-floor>
- Foulkes, J. L. (2002). *Modern Bodies: Dance and American Modernism from Martha Graham to Alvin Ailey*. University of North Carolina Press.

- Freeman, S. (2008, August 1). The Vogue trend returns. *Dance Spirit Magazine*. <https://web.archive.org/web/20101121152407/http://dancespirit.com/articles/1844>
- Herrera, A. (n.d.). Willi Ninja: Voguing Butch Queen. *Out History*. <https://outhistory.org/exhibits/show/tgi-bios/willi-ninja>
- Manning, S. (2004). *Modern Dance, Negro Dance: Race in Motion*. University of Minnesota Press.
- Novack, C. J. (1990). *Sharing the Dance: Contact Improvisation and American Culture*. University of Wisconsin Press.
- Ogunnaike, L. (2006, September 6). Willi Ninja, 45, Self-Created Star Who Made Voguing Into an Art, Dies. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2006/09/06/arts/dance/06ninja.html>
- Vogue (baile). (2021, 1 de diciembre). In *Wikipedia*. [https://es.wikipedia.org/wiki/Vogue_\(baile\)](https://es.wikipedia.org/wiki/Vogue_(baile))
- Freeman, S. (2008, August 1). The Vogue trend returns. *Dance Spirit Magazine*. <https://web.archive.org/web/20101121152407/http://dancespirit.com/articles/1844>
- Grigalashvili, L. (2020, March 27). Come on, Vogue. *Blueprint*. <https://theblueprint.ru/culture/music/madonna-vogue> [in Russian].
- Herrera, A. (n.d.). Willi Ninja: Voguing Butch Queen. *Out History*. <https://outhistory.org/exhibits/show/tgi-bios/willi-ninja>
- Manning, S. (2004). *Modern Dance, Negro Dance: Race in Motion*. University of Minnesota Press.
- Novack, C. J. (1990). *Sharing the Dance: Contact Improvisation and American Culture*. University of Wisconsin Press.
- Ogunnaike, L. (2006, September 6). Willi Ninja, 45, Self-Created Star Who Made Voguing Into an Art, Dies. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2006/09/06/arts/dance/06ninja.html>
- Shcho take Vogue Dance i yak na tse vplynula Madonna [What is Vogue Dance and how did Madonna influence it]. (2018, August 18). *Vogue UA*. <https://vogue.ua/ua/article/culture/muzyka/chto-takoe-vogue-dance.html> [in Ukrainian].
- Vogue (baile) [Vogue (dance)]. (2021, December 1). In *Wikipedia*. [https://es.wikipedia.org/wiki/Vogue_\(baile\)](https://es.wikipedia.org/wiki/Vogue_(baile)) [in Spanish].

REFERENCES

- Bickerdike, J. O. (2020, April 6). How Madonna's "Vogue" Transformed The Dance Floor. *Discogs Blog*. <https://blog.discogs.com/en/how-madonnas-vogue-transformed-the-dance-floor>
- Foulkes, J. L. (2002). *Modern Bodies: Dance and American Modernism from Martha Graham to Alvin Ailey*. University of North Carolina Press.

POPULAR MASS DANCE VOGUE: THE ORIGIN AND THE PRESENT

Oleksii Pastukhov

Kyiv Municipal Academy of Performing and Circus Arts

Abstract

The purpose of the article is to analyse the history of the origin and choreography features of the popular mass dance of our time Vogue. Methods. The research methodology of the choreography history of the modern popular dances is based on an interdisciplinary synthesis of scientific methods and approaches integrated with art studies, history, culturology, and sociology. Along with the use of general scientific methods of analysis, synthesis, and generalisation, it allows us to better understand the main socio-cultural features of the emergence and style of performing the main elements of the choreographic phenomenon — Vogue dance. *Results.* Vogue is an extremely mannered, fashionable, eloquent dance. During its performance, the dancers first seem to freeze in the stereotypical poses of models in glossy magazines, and then begin to perform choreographic movements. Today, there are four main dance styles: Old Way, New Way, Vogue Femme, and Dramatics. Nowadays, having gained mass popularity, Vogue choreography continues to develop stylistically, effectively responding to the demands of the modern audience, and especially to the psycho-emotional needs of performers, who, through dance, can demonstrate the fashion for self-confidence and authenticity. Thus, Vogue dance has become primarily a choreographic form of expression of identity, self-expression of the queer community, and the struggle for rights and freedoms, including gender identity. *Scientific novelty.* For the first time in Ukrainian choreography, the analysis of the history of the formation and features of modern mass dance Vogue is presented.

Keywords: choreography; Vogue dance; dance style; Old Way; New Way; Vogue Femme; Dramatics; Willie Ninja

Інформація про автора

Олексій Пастухов, старший викладач, Київська муніципальна академія естрадного та циркового мистецтв, вул. Жилянська, 88, Київ, Україна, 01032, ORCID iD: 0000-0002-4083-5905, e-mail: pastuhov@i.ua

Information about the author

Oleksii Pastukhov, Senior Lecturer, Kyiv Municipal Academy of Performing and Circus Arts, 88 Zhylianska St., Kyiv, 01032, Ukraine, ORCID iD: 0000-0002-4083-5905, e-mail: pastuhov@i.ua

This is an open access journal, and all published articles are licensed under a Creative Commons Attribution 4.0.